

Theater

INTERVIEW EELCO SMITS

Holland Festival

Eelco Smits is van 15 tot en met 21 juni te zien in Koninklijk Theater Carré in de marathonvoorstelling *Romeinse Tragedies*.

Met deze serie voorstellingen in het kader van het Holland Festival komt een einde aan deze langlopende productie die Toneelgroep Amster-

dam gedurende een aantal jaren heeft gespeeld. Regisseur Jov van Hove oogste er internationaal veel lof mee.

Hij is geen luidruchtige ster, maar wel een **verbluffend goede acteur**. Een portret van Eelco Smits – die nu schittert in *Vergeef ons* van Toneelgroep Amsterdam – in vijf onvergetelijke rollen.

Door **Hein Janssen** Foto **Maarten van der Kamp**

Stille pracht

Wat het meest opvalt als je tegenover hem zit: die grote, door-dringende grijsblauwe ogen in dat bleke, magere gezicht. En die harde, smakelijke lach als er iets te lachen valt.

Eelco Smits (41) is topacteur bij Toneelgroep Amsterdam, al ruim dertien jaar, altijd op hoog niveau, soms in schitterende voorstellingen, soms ook in mislukkingen. Hij is geen acteur die bij het grote publiek bekend is van film en tv. Bij Eelco Smits denk je ook niet aan een woest acteerleven met allerlei affaires, of dronken zertochten langs de artistencafés. Maar wel: een uniek talent. Hij heeft iets kwikzilverachtigs, iets fragiels, en in combinatie met zijn donkere stem maakt dat hem apart. Hij is een typische tekstacteur ook, die jongleert met woorden, die muziek maakt van Shakespeare, Proust en nu te zien is in *Vergeef ons* naar de roman van A.M. Homes uit 2012.

Vooraf in die voorstelling, waarmee hij op dit moment op tournee is, komen de talenten van Smits op verbluffende manier samen. Hij speelt een man zonder eigenschappen die door de omstandigheden gedwongen verandert van onopvallend en onaangetast in zorgzaam en tender. En hij doet dat tweeënhalf uur bijna swingend. Hij speelt dat hele, soms vreemdende soapachtige verhaal aan elkaar en voorziet het van een diepere betekenis. Het kan bijna niet anders of hij wordt vanwege zijn grootse

prestatie genomineerd voor een Louis d'Or, de toneelprijs voor de beste mannelijke hoofdrol van het seizoen. Tijd dus voor een portret van Eelco Smits, aan de hand van vijf van zijn meest memorabele rollen.

De jonge Marcel Proust in *Op zoek naar de verloren tijd* – naar de romancyclus van Marcel Proust. Ro Theater, regie Guy Cassiers (2018).

'Mijn eerste echte grote rol na de toneelschool. Maarstick. Ik had de boeken van Proust helemaal niet gelezen, dus voor mijn idee liep ik de hele tijd achter de feiten aan. Maar dat paste ook wel een beetje bij dat personage, want de jonge Marcel Proust was een onbeschreven blad, een jongen die met open blikke wereld in keek. Zo was ik in die tijd zelf ook, dat had regisseur Guy Cassiers goed gezien. Ik zat in alle vier de afleveringen van deze cyclus en we reisden er mee naar Wenen, Parijs en Berlijn. Heel enerverend voor een jonge acteur.'

Prior in *Angels in America* van Tony Kushner door Toneelgroep Amsterdam, regie Ivo van Hove, 2008.

'Toen ik nog in Rotterdam zat, was ik al eens benaderd door Ivo van Hove om naar Toneelgroep Amsterdam te komen, maar ik had het naar mijn zin bij het Ro Theater en bleef trouw aan het gezelschap. Op een later moment heb ik aan Ivo gevraagd of ik alsnog welkom was, en dat was ik. Die rol van Prior in *Angels in America* is me erg dierbaar. In heb het alstijdperk zelf niet meegemaakt, maar die voorstelling ging over veel meer: over liefde en ver-

Eelco Smits: een typische tekstacteur die muziek maakt van Proust en Shakespeare.

raad, over wat voor verschrompelde dingen mensen elkaar kunnen aan doen. Alle personages raken in een crisis, of ze nu doodziek worden of worden verlaten. Ivo heeft dat meedogenloos hard geregisseerd. Die Amerikaanse miniserie van Angels is daarbij vergeleken een glossy.'

Henry VI in *Kings of War* naar William Shakespeare door Toneelgroep Amsterdam, regie Ivo van Hove, 2015.

'Henry VI is een koning die eigenlijk geen koning wil zijn, maar liever de schapen hoedt. Zo iemand die wil ontsnappen aan zijn verantwoordelijkheid. Daar herken ik me in: ik vind acteren praatig, maar het is niet zo dat ik zonder dat alles zou sterven. Ik heb zeker ambitie, en ik buig daar als er na allopgepraaldiseerd wordt, maar ik heb geen grote hang naar aandacht.'

'Acteurs die dat wel hebben en bij wijze van spreken dronken op een tafel gaan staan om een gedicht voor te dragen – ik vind het buitengewoon romantisch, maar dat zit niet in me.'

'Ik krijg mooie reacties op *Vergeef ons*. Mensen vinden mij ineens grappig.'

Kings of War is Van Hove op z'n best. Is hij belangrijk voor jou?

'Hij werkt zo efficiënt, iedereen kan daarop leunen. Hij regisseert iedere acteur een beetje anders en weet heel goed wie hij waarvoor vraagt. In het repetitielokaal is hij discreet, warm ook.'

De lat ligt hoog en als actor ben je bereid ver voor hem te gaan. Zelfs enorme grote producties als *Kings of War* worden gemaakt vanuit rust, er is nooit crisis, en dat zeg ik niet om te slijmen.'

Is hij veranderd nu hij internationaal zo is doorgebroken?

'Nee, ik vind het juist mooi iemand zo te zien genieten. Het succes gaat niet met hem aan de haal en het komt ook niet te vroeg. Nu hij ouder is kan hij oogsten wat hij al die jaren heeft gezaaid. Toneelgroep Amsterdam zal altijd zijn basis blijven, hier kan hij megaproducties als *The Fourtenth* en *Romeinse Tragedies*. Dat kan op Broadway niet.'

Willem in *Song From Far Away* van Simon Stephens door Toneelgroep Amsterdam, regie Ivo van Hove, 2015.

'Dat was mijn eerste solovoortelling en meteen een heftige monoloog over een man die op Wall Street werkt, een telefoontje krijgt dat in Nederland zijn broer is overleden en op weg daartoe een aantal brieven schrijft over zijn leven. Hij is als een spook in zijn eigen leven verward, eenzaam en bang voor intimiteit, en daar komt hij langzaam achter. Ik vond het bijzonder dat ik dit heb mogen maken.'

Voel je je verwant met die man?

'Dit stuk is voor mij geschreven, maar het gaat niet over mij. Ik snap wel wat het betekent eenzaam te zijn en intimititeit eng te vinden. Ik woon alleen, heb af en toe scharrelt. Missen doe ik een vaste relatie niet, maar als ik vroeg moet ontstaan om naar Schiphol te gaan, zou het leuk zijn als mijn vriend koffie voor me zet terwijl ik onder de douche sta. Haha, wat een getut eigenlijk.'

Je bent intussen vader geworden van een zoon. Is je leven daardoor veranderd?

'Ik ben zijn biologische vader en hij woont bij zijn twee moeders in de Betuwe. Toen zij mij dat vier jaar geleden vroegen, wist ik vrijwel meteen dat ik spijt zou krijgen als ik het niet zou doen. Ik speel verder geen rol in zijn opvoeding. Ik zie hem ongeveer een keer per maand en dan is hij altijd blij me te zien. Jazeker, mijn leven is daardoor veranderd, rijker geworden. Er is ineens iemand die nooit meer weggaat. Soms kom je dingen in je leven tegen die je niet had verwacht. Ik ben theater. Naarmate ik ouder word, vind ik theater worden minder belangrijk. Tegelijkertijd worden de rollen groter en de verantwoordelijkheid ook, dus om op een niveau te blijven dat het voldoende geeft, moet ik het vak alle aandacht geven. Maar ik zou net zo goed twee jaar op IJsland kunnen wonen om daar les te geven op de toneelschool. Ik ben geen acteur die denkt: god, over twee jaar moet ik Woyzeck spelen, anders wordt ik gek.'

Tegelijkertijd worden de rollen groter en de verantwoordelijkheid ook, dus om op een niveau te blijven dat het voldoende geeft, moet ik het vak alle aandacht geven. Maar ik zou net zo goed twee jaar op IJsland kunnen wonen om daar les te geven op de toneelschool. Ik ben geen acteur die denkt: god, over twee jaar moet ik Woyzeck spelen, anders wordt ik gek.'

Harry in *Vergeef ons* van A.M. Homes door Toneelhuis Antwerpen door Toneelgroep Amsterdam, regie Guy Cassiers (2018).

'Harry is een wat stugge, eenzellige man die door de omstandigheden gedwongen intieme relaties aan te gaan, en zich gaandeweg realiseert dat het leven niet alleen om hem draait. Toen we aan *Vergeef ons* begonnen, had ik eerlijk gezegd geen idee waar we mee bezig waren. Bovendien was het technisch knap ingewikkeld, het is een mengvorm van popconcert en hoorspel, met microfoons en geluidseffecten. Als je *Hamlet* speelt, ga je je daar een jaar van tevoren op voorbereiden, in dit geval ben ik er gewoon in gesprogen. Maar ik krijg mooie reacties op die rol, mensen vinden mij ineens grappig. Waarschijnlijk omdat ik vaak sombere, eenzame mannen speel.'

Je komt nogal bedachtzaam over, rustig en relaxt. Moet je als actor geen worst leventijden leiden om al die ingewikkelde personages met stultende amosies te kunnen spelen? 'Nee, dat vind ik niet. Ik hoef niet naar de zelfkant te gaan om iemand uit de zelfkant te kunnen spelen. Toen ik jong was ben ik vaak genoeg heftig uit geweest, naar feesten en homoparty's, maar dat doe ik niet meer. Ik heb geen tijd meer voor drugs.'

Nu ga je elk jaar naar IJsland, heb ik begrepen.

'Ja, ik vind dat een prettig land – die natuur, de mensen ook. Dan huur ik een auto en ga in mijn eentje rijden. Saai heb het.'

Vergeef ons van Toneelhuis Antwerpen op Toneelgroep Amsterdam, 28/4 Stadsschouwburg Utrecht; tournee t/m 9/6.